

KÚRIA

Bfv.III.496/2013/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év október hó 22. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A lopás vétsége miatt J. A. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Csongrád Megyei Főügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Szegedi Törvényszék 2.Bf.782/2012/3. számú ítéletét J. A. I. rendű, T. V. II. rendű és B. D. R. III. rendű terheltek tekintetében hatályában fenntartja.

A felülvizsgálat során felmerült 10.210 (tízezer-kettőszáztíz) forint bünygyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Hódmezővásárhelyi Városi Bíróság a 2012. június 21-én kihirdetett 3.B.4/2010/20. számú ítéletével bűnösnek mondta ki

*- J. A. I. rendű terheltet lopás vétségében [1978. évi IV. törvény
- a továbbiakban korábbi Btk. - 316. § (1) és (2) bek. II. ford. d) pont] és ezért öt 100 napi tétel, napi tételenként 480 forint,*

összesen 48.000 forint pénzbüntetésre;

- T. V. II. rendű terheltet bűnsegédként elkövetett lopás vétségében [korábbi Btk. 316. § (1) és (2) bek. II. ford. d) pont] és ezért őt, mint többszörös visszaesőt 35 napi fizikai munkakörben letöltendő közérdekű munkára;

- B. D. R. III. rendű terheltet bűnsegédként elkövetett lopás vétségében [korábbi Btk. 316. § (1) és (2) bek. II. ford. d) pont] és ezért őt 100 napi tétel, napi tételenként 480 forint, összesen 48.000 forint pénzbüntetésre ítélte.

A II. rendű terhelt fellebbezése alapján eljárva a Szegedi Törvényszék a 2013. január 18-án kihirdetett 2.Bf.782/2012/3. számú ítéletével az elsőfokú határozatot - a Be. 349. § (2) bekezdése alapján - mindhárom terheltet érintően megváltoztatta, őket az ellenük emelt vád alól felmentette, a lopással elkövetett tulajdon elleni szabálysértés [1999. évi LXIX. törvény - korábbi Sztv. - 157. § (1) bek.] miatti eljárást megszüntette.

Az elsőfokú bíróság az elkövetéskor hatályos büntető törvényt alkalmazta. Jogi értékelésének lényege szerint az áru védelmét szolgáló címke lekaparása dolog elleni erőszak megvalósulásaként értékelendő.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint viszont az ügynevezett „lány etikett” nem az elvétel megakadályozását, hanem az elkövetők leleplezését szolgálta; annak eltávolítása - amely nem járt együtt az áru állagsérelmével - nem a dolog elvétele, hanem annak akadálytalan, a lelepleződést elkerülő elvitele érdekében történt. A 2.333 forint értékre megvalósított lopás így nem dolog elleni erőszakkal elkövetett, ekként nem bűncselekmény; szabálysértési felelősségre vonásnak pedig elévülés okán nincs helye.

Felülvizsgálati indítványt a Csongrád Megyei Főügyészség terjesztett elő 2013. április 3-án mindhárom terhelt terhére a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontját megjelölve, a másodfokú határozat hatályon kívül helyezése és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.

Az indítvány indokai szerint az áruvédelmi címke eltávolítása - amennyiben az elvételt megelőzően történik - az elvételt megnehezítő, a dolog őrzését szolgáló eszköznek fizikai erőkifejtéssel, rendeltetésellenesen történő eltávolítása, ami befejezett dolog elleni erőszakként értékelendő.

2009. augusztus 9-ével lépett hatályba a lopás törvényi tényállásának a dolog elleni erőszak fogalmához kapcsolódó módosítása. Ezzel azonban nem a dolog elleni erőszak fogalmának kiterjesztése történt, hanem csupán - a korábbi bírói gyakorlat egységesítése érdekében - az ezirányú értelmezés kapott törvényi erőt; ehhez képest pedig valójában nem változott a dolog elleni

erőszak törvényi fogalma.

Eseti döntések szerint a dolog elleni erőszak a dolog elvételének olyan rendeltetésellenes módja, amit elsődlegesen a vagyontárgy megszerzését nehezítő akadályra nézve kell kifejtteni anélkül, hogy ez személy elleni támadás lenne. A 4/1998. BJE határozatra hivatkozva utalt arra, hogy ha a lopás tárgyát az annak megőrzésére szolgáló dologgal együtt veszik birtokba, akkor az elvétel többmozzanatú elkövetési magatartás. Az áruvédelmi címke a bolt áruvédelmi kapuján történő áthaladásig a dolog őrzésére szolgáló, elvételét akadályozó vagyonvédelmi eszköz. Annak az elvételt megelőző, vagy az elvétel során való eltávolítása dolog elleni erőszakot valósít meg.

A Legfőbb Ügyészség BF.776/2013/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt változatlan tartalommal fenntartotta.

A Kúria az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.

Azon a Legfőbb Ügyészség képviselője az átiratában foglaltakat fenntartotta.

Hivatkozott arra, hogy korábban a kérdésben a bírói gyakorlat megosztott volt, ennek igazolásául két - eseti ügyben hozott - döntést is megjelölt. 2009. augusztus 9-ét követően a jogalkotás eredményeként a tényállásban foglalt magatartás már egyértelműen dolog elleni erőszaknak minősül.

Álláspontja szerint az áruvédelmi berendezések két fő részből állnak: a jeladóból (ez az áruvédelmi eszköz) és a jelfogóból (ami a pénztárnál lévő áruvédelmi kapu). Amennyiben az áruvédelmi eszközt nem hatástalanították, a kapu riaszt. Az áruvédelmi eszköz funkciója az áru megőrzése; és arra szolgál, hogy a lopást megakadályozza. Minden olyan magatartás, amely az eltulajdonítani szándékozott dolog elvételét a vagyontárgyat védő berendezés rendeltetésellenes - akár állagsérelem nélküli - felnyitásával, eltávolításával valósítja meg, a dolog elleni erőszak körébe tartozik.

Hivatkozott az EBH 2012.B.32. számú döntésben kifejtettekre, miszerint az elvétel jogi fogalma feltételezi a dolognak az eredeti birtokosától történő elkerülését, ám az mindaddig nem befejezett, amíg az eredeti birtokosnak reális lehetősége van a dolog újbóli birtokba vételére. Az áruvédelmi eszköz pont ezt szolgálja, ez a legvégső akadály, amit az áruház a tolvaj elé gördít. Amennyiben az áruvédelmi eszközt nem hatástalanítják vagy nem távolítják el, akkor alkalmas annak megakadályozására, hogy az azzal felszerelt dolog feletti uralmat az elkövető ténylegesen megszerezze. Jogellenes eltávolításának hiányában az elkövető nem gondolhatja, hogy megszerezheti az uralmat a dolog felett, mivel a jelfogó jelez és automatikus a lelepleződés.

A másodfokú bíróság határozatának hatályon kívül helyezését és új

eljárásra utasítását indítványozta.

A védők a nyilvános ülésen a felülvizsgálati indítványt egybehangzóan alaptalannak tartották és a másodfokú ítélet hatályban fenntartását indítványozták.

A II. rendű terhelt védője ezen túlmenően a támadott ítéletet idézve arra hivatkozott, hogy a jelfogó berendezés és az etikett a bűncselekmény leleplezését segíti és nem az elvételt akadályozza. Kétséggkívül vannak fizikális áruvédelmi eszközök, de az etikett nem az.

A III. rendű terhelt védője szerint az etikett csupán a lelepleződés elkerülése végett került eltávolításra; ezt követően pedig az ital a nadrágba rejtéssel kikerült a tulajdonos birtokából, a lopás ekként befejezett.

A II. rendű terhelt a védőjéhez csatlakozott.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi - és nem pedig ténybeli - kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

Felülvizsgálatban a felülbírálat az indítványhoz [Be. 423. § (4) bek.], a jogerős határozatban megállapított tényálláshoz [Be. 423. § (1) bek.] és főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 423. § (2) bek.] kötött.

A Be. 423. §-ának (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható; felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.].

A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján valóban felülvizsgálati ok, ha a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog megsértésével került sor.

Egyaránt büntető anyagi jogsértést jelent a tényállásszerűség, illetve a büntető törvény időbeli hatálya kérdésében való tévedés, és annak következtében a felmentés.

Jelen ügyben azonban egyikről sincs szó.

A tényállásszerűség kapcsán a Kúria álláspontja a következő.

Az irányadó tényállás szerint 2009. július 25-én hajnalban egy áruházban az I. rendű terhelt az eladótérben magához vett 1 üveg, 2.333 Ft értékű italt, s miközben két társa körbeállta, lekaparta az áruvédelmi címkét és az üveget - társai takarásában - a nadrágjába rejtette.

Hárman együtt haladva a pénztárhoz mentek, ott - az elrejtett ital kivételével - az egyéb árut kifizették, majd az áruházból kifelé indultak. Az áruház kijáratánál azonban a biztonsági szolgálat feltartóztatta őket és az italt lefoglalták.

Kétségtelen, hogy 2009. augusztus 8-ig - így az elkövetéskor is - a lopás kapcsán a Btk. 316. § (2) bek. d) pontja szerint csak a dolog elleni erőszakkal elkövetés volt minősített eset.

2009. augusztus 9-étől - és az elbíráláskor - hatályos szabályozás szerint e minősített eset törvényszövege a következő: „dolog elleni erőszakkal - ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik”.

Az elvételt célzó, és az elvétellel járó magatartás között árnyalatnyi, de mégis különbség van.

Dolog elleni erőszaknak pedig az elvételt célzó magatartás lehet az alapja.

A dolog elleni erőszak, mint minősítő körülmény megállapíthatósága kapcsán több jogeset is iránymutatásul szolgál.

Jelesül:

- a lopás nem minősül dolog elleni erőszakkal elkövetettnek, ha a terheltnek a pénz elvételét célzó magatartása személy (a sértett) ellen irányul, és a pénz megőrzésére szolgáló dolog (a papírzacskó) közben véletlenszerűen kiszakad (EBH 1198.);

- nem minősül a dologra történő rendellenes ráhatásnak - s ezért dolog elleni erőszakot sem valósít meg - a vádlottaknak az a magatartása, hogy a házba történő bejutás érdekében a kaput ideiglenesen kitámasztó deszkát a kapu lécei közt benyúlva félreteszik (EBH 290.V.);

- az üzemanyagtartály fedelének a csavarok lecsavarásával történt eltávolítása útján megvalósított lopás nem minősül dolog elleni erőszakkal elkövetettként (BH 1997/570.)

- a lopás nem minősül dolog elleni erőszakkal elkövetettként, ha az elkövető a telefonkészülék pénzbedobó nyílását eltömíti, majd az így összegyűlt fémpénzt eltulajdonítja (BH 1993/598.I.);

- áramlopás esetén a dolog elleni erőszakkal elkövetés megállapításának nincs helye, ha a terhelt az árammérő automatán levő zár (plomba) letépésével végez szabálytalan áramvételezést (BH

1990/207.);

- a fizikai ráhatás önmagában még nem alapozza meg a dolog elleni erőszakot, mint minősítő körülményt (BH 1990/90.);

- nem minősül dolog elleni erőszakkal elkövetettnek a fa kivágásával, illetve a fa gallyainak letörésével elkövetett lopás (BH 1986/402.);

- a lopás nem minősül dolog elleni erőszakkal elkövetettként, ha a tettes a kipányvázott állatot úgy tulajdonítja el, hogy a pányvaláncot szétkapcsolja (BH 1980/123.).

Az erőszak mindig leküzdést jelent, személy vagy dolog ellenében egyaránt. Dolog ellenében az erőszak értelme, hogy leküzdje a dolog elvételének akadályát; ha más értelme van, akkor a cselekmény nem lopásként, hanem rongálásként értékelendő. Éppen ezért kell lopás esetében a dolog elleni erőszaknak az elvétel előtt, de legfeljebb azzal egyidejűleg történnie.

Az irányadó tényállás szerinti esetben azonban ilyen leküzdendő akadály valójában nincs.

Következésképpen a terheltek magatartása nem tartozik a dolog elleni erőszak - fizikai, a dolog állagára ráhatást feltételező - fogalmába.

Az elkövetéskor hatályban volt törvényszöveg értelmezése kapcsán a Kúria az alábbiakra mutat rá.

Törvényi megszövegezés nélkül nem lehet szó arról, hogy a gyakorlat egyértelműen a később keletkezett törvényszöveggel egyező, avagy azzal ellentétes. Ehhez képest a törvényszöveg előtti jogértelmezés sem állítható szembe sem a későbbi, sem pedig egy akkor nem létező jogértelmezéssel.

Az értelmezés mindig a valóságra, mégpedig a konkrét, irányadó tényállás szerinti valóságra kell történnie. Ekként a hivatkozott 4/1998. BJE határozatban foglaltakat - ami a zárt kazettában lévő dolog elvételére vonatkozó - sem lehet olyan esetre kivetíteni, ahol nincs kazettában a kérdéses dolog.

Ezzel összefüggésben rámutat a Kúria, hogy az erőszakot a fizikaiságtól értelmezéssel sem lehet elválasztani.

Minden olyan logika, amely ebben a kérdésben megnyilvánulva a funkcionalitásra helyezi a hangsúlyt, viszont valójában ezt teszi, azaz az erőszakot elválasztja a fizikaiságtól.

A fentiekkel összhangban álló a Kúria gyakorlata.

A Bfv.III.347/2008/7. számú, 2008. szeptember 30-án meghozott határozatban foglaltak szerint: az úgynevezett lágy etikett eltávolítása nem a dolog megszerzése, elvétele, hanem annak akadálytalan elvitele érdekében történt. A „lágy etikett” és más hasonló, kizárólag hangjelzéssel működő technikai eszközök a dolog

elvételét nem gátolják, funkcionálisan csak akkor működnek, ha a pénztár után felállított ellenőrző rendszeren áthaladnak vele. E rendszer rendeltetése éppen az, hogy a már befejezett lopást, a fizetés nélküli távozást észlelje és jelezze, és ezzel a bűncselekmény felderítését, leleplezését segítse és a már az elkövető birtokában levő áru elvitelét nehezítse.

A funkcionalitást értelmezte ebben az esetben a Kúria - anélkül, hogy azt a dolog elleni erőszak fizikaiságának fogalmi körébe vonta volna - amikor kimondta, hogy: a lágy etikett zárszerkezetet nem tartalmaz, nincs áru megőrzési, óvási funkciója, és az elvételt ténylegesen nem akadályozza. A dolog (áru) a lágy etikettel együtt is birtokba vehető.

A Kúria a másik, már a jogszabályváltozást követően, 2012. február 7-én meghozott Bfv.I.1405/2011/5. számú határozatában - melyben a 2009. augusztus 9-ét megelőzően elkövetett lopási cselekmény volt az eljárás tárgya - kimondta: az áruvédelmi etikett hangjelzéssel működő technikai eszköz, amely csak akkor működik, ha a pénztár után felállított ellenőrző rendszeren az eltulajdonított áruval áthaladnak. Rendeltetése éppen az, hogy a már befejezett lopás után a fizetés nélküli távozást jelezze, és ezzel a bűncselekmény felderítését és az elkövető leleplezését segítse. Az árut azonban az eltulajdonítástól nem tudja megóvni, az elvételt ténylegesen nem akadályozza.

Az időbeli hatály kapcsán pedig a kúriai határozat leszögezi: a Btk. 2. §-ára is figyelemmel ezen az állásponton nem változtat az sem, hogy 2009. augusztus 9. napjával kezdődő hatállyal - azaz a bűncselekmény elkövetése után - módosult a Btk. 316. § (2) bekezdésének d) pontja, és a módosult törvényhely alapján dolog elleni erőszakkal elkövetettnek kell tekinteni a lopási cselekményt akkor is, ha azt a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszköz állagsérelem nélküli eltávolításával követik el.

A fenti határozatokban kifejtettek a jelen ügy esetében is irányadók.

A felülvizsgálati indítvány álláspontja szerint a korábbi Btk. 316. § (2) bekezdés d) pontjának módosítása folytán nem lényegi változás, hanem csupán egy értelmezés történt.

Kétségtelen, hogy a hivatkozott jogszabályhelybe beillesztett normaszöveg az „ideértve” szóval kezdődik, ettől azonban még nem válik - tartalmát tekintve - értelmező, magyarázó szöveggé. Valójában ez egy új, minősítést megállapító rendelkezés.

Az erőszak fogalmát nem lehet tágítóan, kiterjesztően értelmezni, a fizikaiságtól elválasztani. A jogalkotó erre alapot nem adott, a lopási cselekményt - 2009. augusztus 9-ét megelőzően a jelen ügyben foglaltak szerint megvalósítva - dolog elleni erőszakkal

elkövetettként értékelni nem lehet.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott másodfokú határozatot mindhárom terheltet érintően a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A bűnügyi költséggel kapcsolatos rendelkezés a Be. 429. § (1) bekezdésének zárófordulatán alapul.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Budapest, 2013. október 22.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Székely Ákos s.k. előadó bíró, Dr. Belegi József s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
MV